

Libor Lukáš: Nový kraj nám dodal motivaci

01.října 2004 redakce

Kraje i krajští politici mají první příležitost bilancovat existenci regionální samosprávy. CEVRO proto položilo řadu otázek jednomu z čelních krajských politiků Liboru Lukášovi. Ten vykonává funkci statutárního náměstka hejtmána ve Zlínském kraji.

Letos třiadvacátiletý Libor Lukáš, první náměstek hejtmána, pochází z Rudic na Uherskobrodsku a žije v Pitíně. Před kariérou krajského politika působil v různých orgánech samosprávy a soukromě podnikal. Nyní se jako lídr kandidátky ODS uchází o pozici zlínského hejtmána.

ODS se před čtyřmi lety stavěla proti vytvoření krajů? Jak vidíte existenci krajů po čtyřech letech jejich fungování?

Záleží určitě na tom, o kterém kraji budeme mluvit. V krajích, kde byla nějaká předcházející historie, je pozice kraje jiná než třeba u nás ve Zlínském kraji. Vezměme si třeba naše sousedy v Jihomoravském kraji. Ti mají tradici již z rakousko-uherské monarchie a jsou dlouhodobě utvářeným historickým útvarům, který navíc disponuje Brnem jako centrem vzdělávacího systému a tradičním sídlem zemských úřadů.

Náš kraj, stejně jako další nově vzniklé kraje Karlovarský nebo Vysočina, se nacházel v úplně jiném postavení. Pro tyto „nové“ kraje bylo jejich založení určitě výraznější změnou. V těchto regionech se podařilo soustředit některé aktivity, které dlouhodobě nebyly koordinovány. Ve Zlínském kraji mohu jako příklad uvést třeba otázku dopravy. Rozvoj infrastruktury a nepřipojení na dálnici je obrovským problémem kraje. Před čtyřmi lety jednoduše neexistovala integrující osoba, která by byla schopna na celonárodní úrovni v tak velkém rozsahu vyjednávat a docílit například v rámci národní dopravní politiky, abychom dosáhli svého cíle.

U „nových“ krajů pozoruji, že jim to dodává funkci koordinační a funkci motivační vůči menším samosprávám, které byly dosud příliš atomizované.

V těch krajích starších, jak se říká „kamenných“, tam si myslím, tu změnu tak necítí. Oni byly přirozenými regiony a měly své postavení dané z historických souvislostí.

Jaká nálada vůči novým krajům panuje v ODS?

V naší krajské ODS panuje nálada rozvíjet dále regionální uspořádání v České republice. Pokud má být krajská samospráva brána vážně, musí být dostatečně financována. V tom se shodujeme i se „starými“ kraji.

Regionalizační prvek je i jakousi politickou stupnicí osobností. Vzájemné soupeření regionálních politiků následně o parlamentní pozici je určitě posílením konkurence. Myslím si, že i v ODS krajská politika přispěje k vyselektování těch nejlepších a nejsilnějších pro celonárodní politiku. Kdo je schopným manažerem svého kraje, uspěje jistě i v celonárodní politice.

Cítíte při budování krajů podporu vedení strany? Nebo jste spíš vnímáni jako konkurence? V médiích se objevují už i názory, že se z ODS stává federace regionálních organizací?

Nemyslím si, že se vedení na regiony dívá skrz prsty. Samozřejmě prvek sebezachování je základní lidskou vlastností a hraje i v postoji ke krajům určitě nějakou roli. Já bych v tom ale neviděl nějakou fatální věc. Politické vedení bere realitu vážně. Já mám možnost být v pravidelném styku s místopředsedou Petrem Nečasem a necítím, že by byl fatálním odpůrcem tohoto trendu. To, že i před něj a před vedení to staví konturu konkurenčního prostředí, je faktem. Není to však nic, s čím bychom se nedokázali bez problémů vypořádat.

Má ještě smysl uvažovat o radikální změně regionálního uspořádání?

Změna státní politiky vůči krajům není na pořadu dne. Nemyslím, že by ODS měla po případném nástupu k moci zásadně měnit krajské uspořádání. Kraje nejsou silným politickým tématem a nebyly nikdy.

ODS za posledních deset let nezměnila mnoho v pohledu na kraje. Možná dokonce nic. Já jsem docela pamětník a myslím si, že ODS nikdy příliš nevytvářela silný politický názor ve společnosti, že by regionální uspořádání chtěla konstruovat tak či onak. Byl tu silný názor, že regionalizace znamená rozdrobení státní moci, což je pravda. Ale možná jsme ve správnou chvíli nezachytili možnost vstoupit aktivně do rozhodování. V roce 1992 jsme schválili regionální uspořádání do ústavy a až nyní krajští politici, kteří mají nyní otěže regionů v rukou, teprve vytváří podle mého názoru v ODS jasný pohled na to, jak by regiony měly být silné a které kompetence by měly být na jaké úrovni. Připomenu jen paradox, že se ODS, aniž by kraje a jejich vznik aktivně utvářela, stala jako vítěz krajských voleb politickou silou, která v praxi fungování krajů nejvíce ovlivnila a vlastně jim dala reálný obsah.

O základech systému a jejich případných změnách se už nyní nemá smysl bavit. Systém je zanesen do společnosti a ODS by teď měla spíše ukázat, jak přerozdělit státní zdroje, abychom to, co zajišťujeme na krajské úrovni, měli možnost svébytně vykonávat. Nyní jsme v tomto ohledu naopak v rukou národní reprezentace a je vlastně jedno, kdo právě vládne na národní úrovni. Pokud máme 3,1% výnosu z daní, je naprosto transparentní, že regionalizace nedospěla k finanční samostatnosti. Hejtmani zvolení za ODS by mohli názor, který nám 10 let chyběl, doplnit. Mohli by ho doplnit v rámci praktického naplňování, do kterého jsme se v praxi jako první krajská vedení dostali. Zda je to dobře, špatně nebo chyba minulých let, je těžké hodnotit. Je to prostě tak.

Podívejme se nyní do brzké budoucnosti. ODS pravděpodobně v jednotlivých krajích, a v mnoha dokonce výrazně, zvítězí. Jak budou vypadat koaliční rozhovory? Neobáváte se, že se zopakuje senátní taktika „všichni proti ODS“ a občanští demokraté budou z krajských rad vyřazováni?

Volby do senátu jsou podle mého názoru jiné. Ty jsou víc o jednotlivých personách – osobnostech. Navíc si myslím, že už uplynulo hodně doby, co vládne ČSSD. Občané už se nenechají podle mého názoru vmanévrovat do podobných řešení.

Nebojíte se přesto scénáře, který zafungoval na ostravské radnici? Tam se spojili komunisté, sociální demokraté, lidovci i nezávislí a vyřadili vítěznou ODS z vedení města.

Samozřejmě to musíme velmi bedlivě hlídat a pozorovat. My jsme ve Zlínském kraji měli zkušenost, že se nám v průběhu funkčního období rozpadla Čtyřkoalice. To vedlo k rozdrobení koaličního partnera, který byl původně největší silou krajské koalice a náhle neexistoval. Ukázalo se, co jsme říkali před volbami, že Čtyřkoalice byla pouze slepencem stran a osobností. Jejich nejednota nás dovedla k nutnosti spolupracovat bedlivě i s nezávislými, abychom vůbec dokončili období takto sestavené krajské rady.

Během funkčního období jsme navíc začali ve vedení kraje spolupracovat i s ČSSD. Protože některým lidovcům se celostátní vládní spolupráce s ČSSD zalíbila natolik, že ji chtěli vyzkoušet i na regionální úrovni.

Myslím si, že naše dnešní vyjednávací pozice není vůbec špatná. Za ta léta jsme si vytvořili koaliční potenciál jak ve skupinách nezávislých tak u tradičního spojence, což je KDU-ČSL. Také jsme ale nezavrhovali debaty a diskuse se sociálními demokraty. To nám dává šanci, že nebudeme tím, kdo bude z budoucích koaličních rozhovorů nějakým způsobem „vytorpédován“. Dali jsme najevo, že jsme dobří komunikátoři a že se dokážeme i v situaci, která nebyla pro nás výhodná kvůli krachu Čtyřkoalice, udržet v radě. Dokonce jsme v mezidobí posílili pozici uvnitř rady a dnes patříme k těm,

kterí nejvýrazněji ovlivňují filosofii a chod kraje.

Myslíte si, že by krajské politice pomohla přímá volba hejtmanů? Byla by krajská politika díky přímé volbě více transparentní?

Já osobně bych to nepodporoval. Tento systém zastupitelského principu je v českých poměrech, v České kotlině, etablovaný. Já mám zkušenosti ze sousedního Slovenska a fungování tamních přímo volených županů mi nepřipadá jako vzor vhodný k použití u nás. Zvláště ve spojeném modelu výkonu veřejné správy v České republice bych systém nedoporučoval měnit.

Nemyslím si, že by změna systému něco pozitivního přinesla. Samozřejmě, že by pozice takto volených hejtmanů byla daleko silnější. Jsem přesvědčen, že by i do celostátní politiky zavedení přímé volby přineslo velmi silný individualistický prvek, který by samotným politickým stranám nepřinesl příliš týmovosti a kompaktnosti. Čtrnáct hejtmanů s takto silným postavením by totiž mohlo velmi snadno ovlivňovat dění v jejich politických stranách. Já osobně se domnívám, že nutnost dohody a potřeba týmového ducha mezi silnými individualitami uvnitř stran je pozitivem, které by přímá volba určitě neposílila. Neprospělo by to kultivování prostředí uvnitř politických stran. A nemyslím si ani, že by to něco nového a dobrého přineslo těm nejdůležitějším - tedy občanům.

Ptal se Ladislav Mrklas, politolog, ředitel CEVRO